

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 7 november 2017

Mål nr

Ö 1417-17

PARTER

Klagande

Kriminalvården
601 80 Norrköping

Motpart

KB

Ombud och offentligt biträde: Advokat NP

SAKEN

Överförande av fängelsestraff enligt lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2017-02-28 i mål ÖÄ 9885-16

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen förklarar att de skillnader i verkställighetsregler som kan finnas mellan Sverige och Lettland inte utgör hinder mot att till Lettland överföra verkställigheten av det fängelsestraff som KB har ådömts.

Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd i målet i övrigt.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

Kriminalvården har yrkat att Högsta domstolen ska besluta att översända Hovrätten för Västra Sveriges dom den 12 juli 2012, tillsammans med intyg, till Lettland för erkännande och verkställighet.

KB har motsatt sig Kriminalvårdens yrkande.

Högsta domstolen har meddelat det prövningstillstånd som framgår av punkten 5.

SKÄL

Bakgrund

1. KB dömdes den 12 juli 2012 av Hovrätten för Västra Sverige för bl.a. grovt narkotikabrott till fängelse i tio år. Tidigare villkorligt medgiven frihet om ett år, nio månader och tjugonio dagar förklarades förverkad. Det beslutades vidare att han skulle utvisas ur riket och förbjudas att återvända hit. Tidigaste dag för villkorlig frigivning är den 9 september 2019 och fängelsestraffet är till fullo verkställt den 19 augusti 2023.
2. Kriminalvården beslutade den 21 juni 2016 att hovrättens dom, tillsammans med intyg, skulle översändas till Lettland för erkännande och verkställighet enligt lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen (europeiska verkställighets-

lagen). Som skäl anfördes att KB är medborgare i Lettland och avtjänar fängelsestraff i Sverige. Han ska enligt domen utvisas ur Sverige och det har inte framkommit något hinder mot att verkställa utvisningen till Lettland. KBs sociala återanpassning underlättas av att verkställigheten fortsättningsvis sker i Lettland och överförandet bedöms i övrigt som lämpligt.

3. Tingsrätten fastställde Kriminalvårdens beslut.

4. Hovrätten har upphävt Kriminalvårdens beslut. Den faktiska fängelse-tiden vid ett överförande av straffverkställigheten till Lettland riskerar att bli tre år, elva månader och tio dagar längre. En sådan markant längre fängelse-tid innebär enligt hovrätten att ett överförande av verkställigheten skulle komma i konflikt med artikel 5 i Europakonventionen, varför det inte är lämpligt att översända domen till Lettland för erkännande och verkställighet.

Målet i Högsta domstolen

5. Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd såvitt gäller frågan om de skillnader i verkställighetsregler som kan finnas mellan Sverige och Lettland utgör hinder mot att till Lettland överföra verkställigheten av det fängelsestraff som KB har ådömts.

Betydelsen av skillnader i verkställighetsregler

6. Bestämmelser om villkorlig frigivning eller frigivning i förtid finns i de flesta medlemsstater inom EU, men de är utformade på olika sätt. Skillnader finns bl.a. när det gäller hur stor andel av det utdömda straffet som måste verkställas i anstalt och när det gäller frågan om frigivning sker automatiskt eller efter en mer eller mindre diskretionär prövning i varje enskilt fall. På grund av de skillnader som finns mellan regleringarna kan den dömde, när straffverkställigheten överförs till en annan medlemsstat, komma att vara frihetsberövad en kortare eller längre tid än vad han eller hon skulle ha varit om hela straffverkställigheten hade skett i domslandet.

7. Frågan om skillnader i verkställighetsregler utgör hinder för att i ett visst fall överföra straffverkställighet är vid tillämpning av den europeiska verkställighetslagen en del av bedömningen av om ett överförande är lämpligt (se 2 kap. 1 § första stycket 4 och prop. 2014/15:29 s. 70 ff.).

8. I rättsfallet ”Straffverkställigheten i Polen” NJA 2017 s. 300 har Högsta domstolen behandlat frågan om hur skillnader i verkställighetsregler ska beaktas vid lämplighetsbedömningen. En utgångspunkt är att de begränsningar som följer av Europakonventionen utgör en yttersta gräns för vad som kan anses lämpligt. Med hänsyn till att frihetsberövande är en för den enskilde synnerligen ingripande åtgärd, måste det finnas ett visst utrymme att bedöma ett överförande som olämpligt också i fall där överförandet inte står i strid med Europakonventionen. (Se p. 31 i rättsfallet.)

9. Vid bedömningen ska såväl den relativa skillnaden i anstaltstid – dvs. den procentuella skillnaden – som skillnaden räknad i år och månader beaktas. För att skillnader i verkställighetstid i sig ska innebära att det är olämpligt att översända domen bör krävas att skillnaderna är avsevärda. Också den tid som vid beslutet om överförande återstår till villkorlig frigivning bör beaktas. Skälet till det ska ses framför allt mot bakgrund av syftet med överförandereglerna, nämligen att främja den dömdes sociala återanpassning. (Se p. 32 och 33 i rättsfallet.)

10. I ”Straffverkställigheten i Polen” kunde verkställigheten i anstalt som mest komma att förlängas med ett år och tio månader vilket, om man utgår ifrån den tid som enligt huvudregeln skulle komma att verkställas i anstalt i Sverige, motsvarar en förlängning med 50 procent. Ett överförande kunde inte anses stå i strid med artikel 5 i Europakonventionen. Även om ett överförande av verkställigheten i och för sig skulle kunna innebära en inte obetydlig förlängning av den tid som skulle avtjänas i anstalt var omständigheterna inte sådana att ett överförande var olämpligt. Vid bedömningen beaktades att beslutet om överförande hade fattats i början av straffverkställigheten och att

det ännu återstod nästan två år till den tidigaste tidpunkten för villkorlig frigivning. (Se p. 37 i rättsfallet.)

Bedömningen i detta fall

11. För KB återstår cirka ett år och tio månader till tidigaste dag för villkorlig frigivning. Vid överförande av domen till Lettland kan det bli fråga om en förlängning av tiden i anstalt med som mest drygt tre år och elva månader, vilket motsvarar en förlängning med 50 procent om man utgår från den tid som enligt huvudregeln skulle komma att verkställas i anstalt i Sverige. En sådan förlängning kan inte anses stå i strid med artikel 5 i Europakonventionen (se bl.a. Veermäe v. Finland, dec., no. 38704/03, ECHR 2005-VII; Csozászki v. Sweden, dec., no. 22318/02, 27 June 2006; Szabó v. Sweden, dec., no. 28578/03, ECHR 2006-VIII; Ciok v. Poland, dec., no. 498/10, 23 October 2012; Giza v. Poland, dec., no. 1997/11, 23 October 2012).

12. I detta fall är skillnaden i anstaltstid, räknad i år och månader, betydligt längre än i ”Straffverkställigheten i Polen” (tre år och elva månader i stället för ett år och tio månader). När det gäller hur den tidsmässiga förlängningen av anstaltstid ska beaktas finns anledning till försiktighet. En absolut gräns avseende tiden skulle innebära att fängelsestraff av en viss längd aldrig kan överföras till länder där någon riskerar att verkställa hela straffet i anstalt. En sådan ordning skulle rimma mindre väl med uppbyggnaden av systemet med överförande av straffverkställighet på EU-nivå. Värdet av att främja den dömdes sociala återanpassning genom att överföra verkställigheten till det land där han eller hon kommer att vistas efter frigivningen framstår inte heller som mindre i fall med lång strafftid, snarare tvärtom. Enbart skillnaden i anstaltstid innebär därför inte att ett överförande är olämpligt. Frågan är då om en samlad bedömning av omständigheterna leder till en sådan slutsats.

13. Den förlängning som KB riskerar är betydande. Han har nu hunnit avtjäna drygt fem år av strafftiden. Det återstår emellertid fortfarande en

förhållandevis lång tid, knappt två år, till den tidigaste tidpunkten för villkorlig frigivning. Det utrymme som finns för att bedöma ett överförande som olämpligt, trots att det inte står i strid med Europakonventionen, måste anses vara begränsat. Mot denna bakgrund är ett överförande i detta fall inte olämpligt på grund av de skillnader som kan finnas mellan verkställighetsreglerna i Sverige och Lettland. Den i prövningstillståndet ställda frågan ska besvaras i enlighet med detta ställningstagande.

Prövningstillstånd i övriga delar

14. Vid denna utgång ska prövningstillstånd meddelas för målet i övrigt. Prövningen i dessa delar bör ske i Högsta domstolen.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ella Nyström, Agneta Bäcklund, Ingemar Persson, Petter Asp (referent, skiljaktig) och Malin Bonthron
Föredragande justitiesekreterare: Pernilla Svärd

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**
2017-10-11

Mål nr
Ö 1417-17

SKILJAKTIG MENING

Referenten, justitierådet Petter Asp, är skiljaktig enligt följande.

Jag anser att Högsta domstolen ska förklara att de skillnader i verkställighetsregler som kan finnas mellan Sverige och Lettland utgör hinder mot att till Lettland överföra verkställigheten av det fängelsestraff som KB har ådömts.

Jag ansluter mig till vad som anförs i domskälen under punkterna 1–12, men anser att skälen därefter ska ha följande lydelse.

13. Den förlängning som KB riskerar är betydande, vilket framstår klart om man jämför förlängningen med de straff som kan komma ifråga också för mycket allvarlig brottslighet (jfr t.ex. minimistraffen för människorov och grov våldtäkt). Vidare är den riskerade tidsmässiga förlängningen mer än dubbelt så lång som den tid som nu återstår till tidigaste datum för villkorlig frigivning. Även om systemet för överförande av straffverkställighet inom EU bygger på att verkställigheten sker enligt den mottagande medlemsstatens regler, är det upp till den dömande staten att avgöra när en dom ska översändas för verkställighet. I den svenska lagstiftningen har det som en förutsättning för överförande uppställts ett krav på att detta är lämpligt. Med hänsyn till att ett frihetsberövande är en för den enskilde synnerligen

Dok.Id 141351

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax 08-561 666 86	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstadamstolen.se	

ingripande åtgärd måste det anses olämpligt att i detta fall och i det här skedet
översända domen till Lettland för verkställighet. Den i prövningstillståndet
ställda frågan ska besvaras i enlighet med detta ställningstagande.